

Iškiliai akademikei Veronikai VASILIAUSKIENEI – 85-eri

Visagalis laikas nepaprastai greitai skaičiuoja žmogaus gyvenimo metus. Vaikystė, jaunystė, branda, dabartis... Atrodo, viskas įvyko ir tebevyksta vos ne vienu laiku. Tad gal geriau laiką skaičiuoti ne metais, bet nuveiktais darbais. Toks skaičiavimas ypač tinkamas galvojant apie Lietuvos mokslų akademijos akademikę prof. habil. dr. Veroniką Vasiliauskienę, pasitikusią savo gyvenimo 85-metį, nes jos nuveiktų darbų kraitis ir tų darbų atneštos naudos bei pripažinimo mastas yra tikrai įspūdingas.

V. Vasiliauskienė gimė 1935 m. gruodžio 15 d. Radviliškio rajone, Aukštelkų kaime, ūkininkų šeimoje. 1954 m. ji baigė Radviliškio I vidurinę mokyklą, 1959-aisiais įgijo aukštąjį išsimokslinimą – baigė Lietuvos žemės ūkio akademiją (dabar Vytauto Didžiojo universiteto Žemės ūkio akademija) ir tapo moksline agronome. Jaunoji absol-

ventė darbo biografiją pradėjo Šilutės rajone, ėjo augalų apsaugos agronomės pareigas (1959–1962), vėliau dirbo Šilutės žemės ūkio technikume dėstytoja (1962–1970).

Tolesnis V. Vasiliauskienės gyvenimo kelias glaudžiai susietas su žemės ūkio mokslo plėtra Lietuvoje. 1970–1974 m. ji buvo Lietuvos žemdirbystės mokslinio tyrimo instituto aspirantė (doktorantė). Baigusi aspirantūrą Lietuvos žemės ūkio universiteto mokslinėje taryboje 1974 m. apgynė disertaciją „Kultūrinės ganyklos derliaus botaninės ir cheminės sudėties kitimas priklausomai nuo NPK trąšų normų bei santykių LTSR nerūgštaus priemolio dirvoje“, jai buvo suteiktas žemės ūkio mokslų kandidato (po 1993 m. – daktaro) mokslinis laipsnis (vadovas – prof. habil. dr. L. Kadžiulis). 1980 m. V. Vasiliauskienei skirtos vyriausiosios mokslo darbuotojos pareigos, 1985 m. – nusipelnusios agronomės vardas. 1988 m. Latvijos žemdirbystės ir žemės ūkio ekonomikos mokslinių tyrimų institute V. Vasiliauskienė apgynė žemės ūkio mokslų daktaro (habilituoto daktaro) disertaciją „Kultūrinių ganyklų mineraliniuose dirvožemiuose skirtingų žolynų mineralinio maitinimo intensyvaus naudojimo sistemoje mokslinis pagrindimas“, 1995 m. Lietuvos žemės ūkio universitete jai suteiktas profesorės vardas.

Nuo 1990 m., kai prof. V. Vasiliauskienė buvo išrinkta Lietuvos mokslų akademijos (toliau LMA) nare eksperte, jos veikla yra glaudžiai susijusi su šios institucijos, vienijančios žymiausius Lietuvos ir užsienio mokslininkus, gyvavimu. 1994 m. ji išrinkta LMA nare korespondente, 1998-aisiais – LMA tikrąja nare (akademike). Tai pirmoji moteris akademikė Lietuvoje.

Prof. V. Vasiliauskienės iniciatyva buvo įsteigtas atskiras LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyrius (toliau ŽŪMMS), ji buvo išrinkta skyriaus pirmininke (1995–2005). Vadovaudama skyriui,

savo talentą ir organizacinius sugebėjimus sėkmingai panaudojo naujojo padalinio strategijai sukurti ir vykdyti. Skyrius plėtėsi, stiprėjo, kilo jo autoritetas. Pirmininkė akad. V. Vasiliauskienė palaikė glaudžius ryšius su žemės ūkio krypties aukštųjų mokyklų ir mokslinio tyrimo institutų mokslininkais. Kai į veiklą įsijungė ne tik LMA nariai, bet ir kitų agrarinių institucijų iškilūs mokslininkai, skyriuje buvo įsteigtos penkios mokslo sekcijos, viena komisija, įsijungė Vandens taryba. Prie dirvožemio sekcijos veiklos prisijungė Lietuvos dirvožemininkų draugija. Dabar skyriuje yra 14 LMA tikrųjų narių, 10 narių emeritų ir aštuoni užsienio nariai. Skyriaus veikla yra sutelkta aktualiausioms agrarinių bei gretutinių mokslo sričių ir krypčių mokslo problemoms spręsti, mokslo rezultatų sklaidai, eksperimentinei plėtrai ir inovacijoms skatinti. Ypač didelis dėmesys kreipiamas į jaunųjų mokslininkų veiklą.

Pelniusi didelį autoritetą, akad. V. Vasiliauskienė dirbo LMA Prezidiumo nare (1995–2009), LMA mokslinė sekretore (2001–2005) ir viceprezidente (2005–2009). 2008 m. tuometinis Lietuvos žemės ūkio universitetas, pripažindamas akad. V. Vasiliauskienės nuveiktus darbus Lietuvos žemės ūkio mokslo srityje ir jos indėlį į universiteto veiklą, suteikė jai Garbės daktarės vardą.

Akad. V. Vasiliauskienės mokslinės veiklos sritis – biomedicinos mokslai, kryptis – agronomija (augalininkystė, pievininkystė ir agrochemija). Dirbdama Lietuvos žemdirbystės mokslinio tyrimo institute (vėliau Lietuvos žemdirbystės institute) ir jo Vokės filiale jaunesniąja, vyresniąja, vyriausiąja mokslo darbuotoja, direktoriaus pavaduotoja mokslui (1974–1995), buvo mokslinių darbų, temų ir programų vadovė bei vykdytoja. Už kūrybinį indėlį į mokslinį darbą „Agronomiškai racionalios ir ekologiškai saugios žemės ūkio kultūrų tręšimo sistemos pagrindai“ (su bendraautoriais) 1988 m. jai paskirta Valstybinė premija.

Akademikė visada aktyviai dalyvavo visuomeninėje veikloje, taip pat sprendžiant svarbius Lietuvos valstybei klausimus. 2000–2009 m. ji buvo Žemės ūkio mokslų tarybos prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – ŽŪM) pirmininkė, dalyvavo rengiant įvairias šalies strategijas ir programas: pirmąją Nacionalinę žemės ūkio plėtojimo programą (ŽŪM, 1993, atnaujinta 1996); vadovavo grupei mokslininkų rengiant „Lietuvos žemės ūkio mokslo ir mokymo plėtros programą“ (ŽŪM,

1995); dirbo Ministrės Pirmininkės I. Degutienės sudarytoje mokslininkų grupėje (1999) rengiant „Lietuvos mokslo ir technologijų baltąją knygą“ (Mokslo ir studijų departamentas prie Švietimo ir mokslo ministerijos, 2001); buvo bendraautorė rengiant LMA kartu su Ūkio ministerija programą „Ilgalaikė Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtotės iki 2015 metų strategija“ (vadovavo sektoriui „Kaimo, žemės ūkio ir žuvininkystės plėtotės iki 2015 metų strategija“, 2002); koordinavo „Žemės ir maisto ūkio mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros programos“ rengimą (ŽŪM, 2007).

Išrinkta žemės ūkio mokslo institucijų mokslininkų, akad. V. Vasiliauskienė buvo Lietuvos mokslo tarybos (toliau – LMT) narė (1999–2003), Lietuvos žemdirbystės instituto tarybos pirmininkė (1992–1996). Dirbo LR Vyriausybės konsultante žemės ūkio klausimais (1993), Žemės ūkio mokslo tarybos prie ŽŪM pirmininko pavaduotoja (1999–2001), pirmininke (2001–2010). LR Vyriausybės buvo paskirta Lietuvos mokslo premijų komiteto mokslinė sekretore (1999–2006). Daug metų akademikė buvo ŽŪM kolegijos narė (nuo 2002), Kaimo plėtros tarybos prie ŽŪM (nuo 2002), Lietuvos žemės ūkio universiteto (2001–2010) ir Lietuvos agrarinės ekonomikos instituto (nuo 2003) tarybų narė, LMA Mokslininkų rūmų tarybos pirmininkė (2005–2009), keletą metų – Lietuvos valstybinio mokslo ir studijų fondo ekspertė.

2007 m. bendru sutarimu akademikė nominuota atstovauti LMA ir LMT Stebėsenos komitete prie LR finansų ministerijos „Žmogiškųjų išteklių plėtros, Ekonomikos augimo, Sanglaudos skatinimo, techninės paramos veiksnių programų, įgyvendinančių Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategiją, įgyvendinimo priežiūrai atlikti“. Buvo VU BPD projekto „Vilniaus universiteto nenuosekliųjų studijų sistemos pritaikymas ir išplėtimas kaimo plėtros specialistų rengimui“ Valdymo grupės pirmininkė (nuo 2006). Akad. V. Vasiliauskienės mokslinė ir mokslo organizacinė veikla prisideda prie tolesnės Lietuvos žemės ūkio sanglaudos su visuotiniu mokslu plėtotės.

Profesorė yra aštuonių apgintų daktaro disertacijų mokslinė vadovė, 20 apgintų daktaro disertacijų ir 10 habilitacinių darbų gynimo komitetų narė ar pirmininkė (4) Lietuvos žemės ūkio universitete, Lietuvos žemdirbystės bei Lietuvos sodininkystės ir daržininkystės institutuose.

Skaitė agrochemijos kursą VU Gamtos fakultete. Paskelbė per 320 mokslinių ir mokslo populiarinimo straipsnių. Su prof. M. Eidukevičiene yra monografijos „Lietuvos dirvožemiai“ sudarytoja (2001) ir bendraautorė. Už šią monografiją joms paskirta V. Vazalinsko fondo premija. Su prof. A. J. Motuzu sudarė prof. P. Vasinausko knygą „Agronomija Lietuvoje“ (2005). Mokslinių tyrimų rezultatus skelbė tarptautiniuose kongresuose ir konferencijose (Vokietijoje, Norvegijoje, Suomijoje, Rusijoje ir kt.).

Akademiškė buvo LMA mokslo žurnalo „Žemės ūkio mokslai“ redakcinės kolegijos atsakingoji sekretorė (1994–2006) ir pirmininkė (2007–2012), mokslo žurnalų „Žemdirbystė“, „Gyvulininkystė“, „Žemės ūkio enciklopedijos“ ir kitų leidinių redakcinių kolegijų narė ar pirmininkė; LMA bei Mokslo ir enciklopedijų leidybos instituto leidinio „100 žymiausių Lietuvos žmonių“ redakcinės kolegijos narė.

Akad. V. Vasiliauskienė – nuolatinė LMA ir LMT teikiamų konkursinių darbų, projektų, dokumentų premijoms gauti ekspertė.

Labai svarbus akademikės, kaip LMA viceprezidentės, vaidmuo buvo kuriant integruotą mokslo, studijų ir verslo centrą – „Slėnį Nemunas“. Prasidėjo jis nuo diskusijų su mokslininkais ir įvairių institucijų vadovais. Viceprezidentės iniciatyva 2006 m. lapkričio 28 d. buvo suorganizuota visuotinė išplėstinė (dalyvavo Švietimo ir mokslo bei ŽŪM ministrai, kiti ministerijų atsakingi darbuotojai) LMA sesija tema „Lietuvos kaimo vizija: dabartis ir žvilgsnis į ateitį“. Renginyje priimta rezoliucija buvo pirmasis oficialus dokumentas LR Vyriausybei dėl „Slėnio Nemunas“ kūrimo. Jį pasirašė LMA prezidentas akad.

Zenonas Rokus Rudzikas ir LR žemės ūkio ministrė prof. Kazimiera Danutė Prunskienė.

Akad. V. Vasiliauskienė pasižymi nepaprastu darbštumu, kruopštumu, ypač dideliu reiklumu sau. Darbą, kurio ji imasi, visada atlieka tobulai. Neeilinis jos talentas ir organizaciniai gebėjimai padėjo sudaryti sąlygas Lietuvos žemės ūkio srities mokslininkams pasiekti akivaizdžių žemės ūkio mokslo ir eksperimentinės plėtros rezultatų. Neatsitiktinai 2010 m. laikraščio „Ūkininko patarėjas“ surengtoje apklausoje skaitytojai iš dvidešimties žymiausių agrarininkų nepriklausomos Lietuvos 1990–2010 m. sąrašė Akademiškai paskyrė aukštą vietą. Jos veiklos nuopelnai kaimo plėtrai buvo įvertinti ne kartą: ŽŪM surengtame konkurse „Lietuvos kaimo spindulys 2006“ paskirta nominacija „Mokslo žinių skleidėja“, apdovanota LR Seimo atminimo medaliu (2005), LR Vyriausybės (2005, 2006), Švietimo ir mokslo ministerijos bei ŽŪM padėkos raštais.

Lietuvos valstybės ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ Riterio kryžiaus kavalerės, LMA akademikės prof. habil. dr. V. Vasiliauskienės atlikti darbai ženkliai prisideda prie agrarinio mokslo ir kaimo plėtros, žemės ūkio modernizavimo, jo konkurencingumo didinimo, Lietuvos Valstybės stiprinimo.

Atėję į bendrus Akademijos ar LMA ŽŪMMS renginius, pirmiausia dairomės akad. V. Vasiliauskienės. Paprastai ji sėdi pirmosiose eilėse tarp skyriaus kolegų. Išvydę ją žinome, kad viskas bus gerai, nes minties ir gėrio sergėtoja yra su mumis...

Gerbiamoji AKADEMIKE, prižiūrėdama namų židinį, ilgai dar sergėkite mus ir visą šalies žemės ūkio mokslą.

Albinas KUSTA,
Algirdas Juozas MOTUZAS
LMA ŽŪMMS akademikai emeritai